

Dkt. Elaine Phillips, Fasihi ya Agano la Kale, Hotuba ya 16, Yoshua

© 2024 Elaine Phillips na Ted Hildebrandt

Kwa muda gani? Wiki moja? Wiki moja na nusu? Tuombe pamoja tunapoanza.

Baba yetu mwenye neema uliye mbinguni, tunakumbuka kwamba umetuwezesha kupitia wiki hii. Umetuwezesha kila mmoja wetu kufikia hatua hii ya maisha yetu kwa neema yako na wema wako na ulinzi wako, rehema yako, na hasa upendo wako kwetu kupitia Kristo.

Na Baba, tungeomba pamoja kwamba utufundishe leo, uihuishe mioyo yetu, uifanye moto uwakao ndani yetu. Baba, tunajua vyema kwamba huu ni wakati katika muhula ambapo watu wamechoka tu, wamechoka na wanafadhaika, na kuna wasiwasi mwingi kwa sababu sisi ni dhaifu, Bwana, na jinsi tunavyokuhitaji. Na kwa hivyo, tunakiri hitaji hilo na tunakusihia tu uwe pamoja na kila mmoja wetu.

Wasaidie wale walio na mitihani ijayo, na uwasaidie kupata muda wa kusoma. Utulinde, lakini si tu kimwili, utulinde kiroho na urejeshe mioyo iliyovunjika na kujeruhiwa, tunaomba. Tunaomba rehema yako nyororo katika jina la Kristo, amina.

Naam, tunapaswa kupitia kidogo tu. Tunafanya Ushindi na Makazi, ambayo, bila shaka, inamaanisha tunafanya Kitabu cha Yoshua kwa mkupuo mmoja. Chukua kozi katika jiografia ya kihistoria ambapo tunapunguza mwendo kidogo.

Hii ni kuruka na kupiga juu ya mawimbi tunapopitia Agano la Kale. Mambo machache kwa njia ya, vizuri, swali moja tu. Ni nini kimetimizwa kwa watu wa Israeli hadi sasa? Tumefika mwisho wa Pentateuki sasa.

Nini kimetokea? Ni nini kilichotokea kwenye mtihani huo? Mungu amewafanyia nini watu wake? Sio swali la kujibu maswali. Tangawizi. Sawa, amewakomboa kutoka Misri na kuwafundisha somo hili muhimu katika ukombozi wake.

Sasa, bado hatujaingia katika nchi ya ahadi, lakini tunaiangalia. Sawa, Sarah. Vizuri, kwa hivyo tuna hema, tuna dhabihu, tuna mpatanishi, tuna mfumo mzima wa ibada ulioanzishwa ili watu hawa waweze kumkaribia Mungu na kwa njia ndogo waanze kupata uzoefu wa kurudi Edeni, ambapo sote tunalenga katika kipindi hiki chote kati ya Edeni na Mwanzo na kile tulicho nacho katika kitabu cha Ufunuo, Chelsea.

Naam, Mungu amewatunza kwa njia kubwa katika jangwa, jangwa kubwa na la kutisha lenye nge na nyoka na kadhalika na kadhalika. Hakika, sawa, sawa. McKenna.

Ndiyo, usipoteze mtazamo wa agano. Hili linaturudisha nyuma hadi Mwanzo, sivyo? Agano lilianzishwa na Ibrahimu, na kisha, bila shaka, agano la Sinai litajengwa juu ya hilo. Vizuri, na ninafurahi kwamba ulirudi kwa Ibrahimu na agano kwa sababu kwa kweli tutarejelea Mwanzo 15 baada ya muda mfupi tu.

Kuna kingine chochote? Ndiyo, Katie. Tuna Torati, ambayo ina matumizi yake yote, masuala ya kimaadili, masuala ya kimaadili, masuala ya kijamii na kiraia, na kisha mambo ambayo Sara alikuwa akizungumzia kuhusu Torati ya kiibada na kumkaribia Mungu. Kwa hivyo, Torati ipo.

Kuna kitu kingine chochote? Siwezi kufikiria chochote kutoka juu ya kichwa changu. Nina uhakika kuna mambo mengi, lakini sote tumetimiza, ndio, ametimiza baadhi ya ahadi kwa Ibrahimu, na tutazitimiza kwa kiasi kikubwa sasa tunapoingia katika nchi hiyo kwa sababu kumbuka katika Mwanzo 15, Mungu anasema, unajua, au Ibrahimu anasema, nitajuaje kwamba nitapata nchi hii? Na Mungu anasema mtakuwa watumwa. Wazao wenu watakuwa watumwa kwa miaka 400, lakini nitawarudisha.

Na hivyo hilo litatokea. Naam, vizuri. Lazima tufanye masuala mengine tunapozungumzia hapa.

Hili ni neno la kiufundi kwa wasomi wa Biblia. Na kwa njia, kuna senti 35 zilizolala hapa sakafuni ikiwa mtu yeyote anataka pesa. Nimeiona tu.

Tazama jinsi watu wanavyokimbia haraka baada ya darasa. Wakati mwingine, utaona hii kama historia ya Kumbukumbu la Torati, na wakati mwingine, utaona kama historia ya Kumbukumbu la Torati. Kuna tofauti za kiufundi hapo, lakini ninachotaka kusema ni hiki tu.

Unapoangalia vitabu vya Yoshua, Waamuzi, 1 na 2 Samweli, na 1 na 2 Wafalme, kwa maneno mengine, vinavyojumuisha kipindi chote ambacho watu wako katika nchi kabla ya uhamisho, vimeandikwa kwa mtazamo wa kama watu wanatii agano au la. Na hasa kwa agano kama lilivyoielezwa katika kitabu cha Kumbukumbu la Torati. Kwa hivyo, watu wanapoangalia kipindi hiki cha vitabu na kipindi hicho cha wakati, kuanzia Yoshua hadi mwisho wa 2 Wafalme na kwenda uhamishoni, wanakiita historia ya Kumbukumbu la Torati au historia ya Kumbukumbu la Torati.

Kama nilivyosema, inaweza kuwa mojawapo ya hizo pia. Kwa hivyo, kumbuka hilo. Utaona ikifupishwa mara kwa mara kama DH.

Kuna DH nyingine kadhaa pia, ambazo hatutazizungumzia. Hili, ninaporejelea, litarejelea dhana hii yote ya historia kuandikwa kwa mtazamo wa kama watu wanashika agano au la, kama wanatii au la. Na bila shaka, kama unavyojua, mara nyingi hawatii.

Kwa hivyo, watapitia aina ya mambo ambayo ni sehemu muhimu ya adhabu zilizotajwa mwishoni mwa Kumbukumbu la Torati, hasa sura ya 28. Kama wangeasi, kungekuwa na vita; kungekuwa na umwagaji damu; kungekuwa na njaa; kungekuwa na magonjwa na dhiki; na hatimaye, uhamishoni. Kwa hivyo, kumbuka hilo.

Ni jambo muhimu. Ni suala gumu zaidi, lakini hili ndilo tu tutakalofanya nalo kwa sasa. Jambo la pili tunalotaka kulizingatia linahusiana na wasiwasi wa kijiografia hasa.

Na ninataka kufafanua hili kidogo tu. Weka akilini mwako kwamba unataka kusoma kwa makini sana mambo sambamba ya Agano la Kale kwenye dondoo kutoka kwenye maandishi ya El Amarna. Kwa hivyo unaweza kurudi nyuma na kuyapitia ikiwa bado hujayafanya.

Lakini kile unachokiona kijiografia kisiasa katika nchi itakayokuwa Israeli, nchi ambayo Mungu amewaahidi, kabla ya Waisraeli kuingia, tuna mfululizo mzima wa majimbo ya miji ya Wakanaani. Hatuna vyombo vikubwa vya kisiasa. Badala yake, hii ni miji midogo na vijiji vinavyoizunguka, ukitaka.

Na hizo ndizo vitengo vya kijiografia vya Kanaani wakati huo. Unaposoma maandishi ya El Amarna, na kwa njia, hizi ni barua zilizopatikana huko Misri, na zinaelezea maombi na rufaa na malalamiko na kukatishwa tamaa kutoka kwa watawala wa majimbo ya miji yaliyotumwa Misri wakilalamika kwamba Misri haifanyi kile inachopaswa kufanya kudhibiti baadhi ya mambo yanayoendelea Kanaani wakati huo. Kwa sababu unaona, Wamisri, kwa nadharia, walikuwa na mkono wao wa kisiasa dhidi ya Kanaani wakati huo.

Lakini mmoja wa mafarao ambaye jina lake ni Akhenaten, na nina uhakika umewahi kumsikia, tumemtaja kwa ufupi, lakini labda pia umesoma kumhusu katika madarasa yako ya historia, alikuwa na wasiwasi zaidi kuhusu kuendeleza aina fulani ya imani ya Mungu mmoja, si kile ambacho tungekijua kama imani ya Mungu mmoja ya Yahweh, lakini ana shughuli nyingi sana hivi kwamba anapoteza mawasiliano na kinachoendelea Kanaani na mambo yanaelea kidogo nje ya udhibiti. Na kwa hivyo, una viongozi hawa wa majimbo haya ya miji wakiandika barua, na bila shaka, hizo ndizo barua ambazo zimepatikana, na kisha tunajua mengi kuhusu hali hii kama nilivyokuelezea. Je, hiyo ina maana ikiwa ningezungumza kwa Kiingereza na hilo? Barua zimeandikwa kwa Kiakadi, na wakati mwingine, ninapoangalia nyuso, najiuliza kama ninazungumza Kiakadi, si kwamba najua jinsi ya kuzungumza, lakini kwa vyovyote vile, hiyo ndiyo sababu.

Sasa , barua hizi pia zinataja kundi la watu wanaoitwa Wahabiru au Waapiru , ambalo linarejelea kundi moja la watu. Njia tofauti za kutafsiri lugha. Wahabiru, au jinsi watu hawa wanavyoelezewa, jinsi wanavyosikika, wanavyofanya, tunaweza kusema mambo mawili ambayo nimeyabainisha hapo, yanaonekana kurejelea aina fulani ya utambulisho wa kikabila.

Sijui mipaka ya hayo ni ipi, lakini yanaelezewa katika baadhi ya maandishi kwa njia ambazo zingetufanya tuyafikirie kama kundi la kikabila, lakini kama mipaka isiyoeleweka. Jambo la pili tunalotaka kutambua ni kwamba mara kwa mara, iwe tunasoma maandishi ya Newsy, iwe tunasoma maandishi ya El Amarna, ambayo yote yanawarejelea watu hawa, yanaonekana kuwa na aina fulani ya taaluma yao kuu, na kama nilivyoona hapo, jukumu lao la kitaaluma, aina fulani ya kijeshi. Labda yanaweza kuwa sawa na askari mamluki.

Sio wote ni watu wa tabaka la chini. Wakati mwingine, unasoma kwamba wote ni watu ambao ni aina ya tabaka la chini, waliotengwa. Si rahisi hivyo.

Wanazunguka-zunguka sana. Wanazunguka-zunguka sana, lakini hii labda ndiyo njia bora ya kuwaelezea. Sasa, bila shaka, swali hujitokeza kila mara kwa sababu Habiru inasikika kidogo kama Kiebrania, sivyo? Na kwa hivyo, kwa muda, kulikuwa na wazo kwamba Waebrania walipoingia Kanaani, walikuwa hawa Apiru, na ni njia tofauti tu ya kuwakilisha, kwa maneno mengine, katika lugha tofauti, jina la kundi fulani la watu.

Sio hivyo, na kazi nyingi imefanywa kuhusu hili kuonyesha kwamba neno Kiebrania, kama tunavyolisoma katika maandishi ya Biblia, si sawa na Apiru hizi. Sasa, baada ya kusema hivyo, hapa kuna jambo unalotaka kukumbuka, na nadhani huenda nilishasema hili hapo awali, lakini nitalisema tena. Neno Kiebrania linapotumika katika Agano la Kale, kwa kawaida huonekana wakati wageni wanaporejelea watu wa Mungu.

Vinginevyo, wanaitwaje? Waisraeli. Hiyo ndiyo njia ya kawaida ya kuwarejelea watu wa Mungu tunapowaona wakiingiliana, wakikua, na wakizunguka-zunguka katika Agano la Kwanza. Waisraeli, yaani wana wa Israeli, wana wa Yakobo.

Lakini wageni wanapowaita kama huko Misri, unajua, wanamwabudu Mungu wa Waebrania, au tunapowafikia Wafilisti, wanaitwa Waebrania. Na hivyo inaweza kuwa, na tena, hapa ndipo labda inapoingia katika hili, inaweza kuwa kwamba kundi hili la watu wanaoingia katika nchi hiyo lilichukuliwa na wageni kama kama Wahabiru, ambao walikuwa kundi kubwa zaidi la watu. Je, ninaelewa hilo? Ikiwa sivyo, tafadhali niulize.

Sio kama itaishia kama swali la insha kwenye mtihani, lakini ikiwa sina mantiki, tafadhali uliza. Sawa, hilo ni muhimu. Kumbuka hilo.

Jambo linalofuata tunalohitaji kusema ni kile nilichonacho hapa, na hiyo ni kwamba, unajua, wakati mwingine unaposoma kitabu cha Yoshua, unapata hisia kwamba, whew, katika wiki sita, walichukua nchi nzima. Haifanyi kazi hivyo. Inachukua kama miaka saba, kwa kweli, kuingia humo.

Kwa hivyo, kuna vita muhimu, na tutazungumzia baadhi yake leo, lakini makazi halisi yanajitokeza kwa muda. Kambi yao kubwa, kambi yao ambapo wako kwa namna fulani ambapo wanatoka na kufanya mashambulizi haya kuingia nchini, kwa kweli iko chini katika Bonde la Yordani mahali panapoitwa Gilgali, si mbali sana na Yeriko. Kwa hivyo, kumbuka hilo pia kwa sababu hilo, nadhani, litatusaidia na suala muhimu sana.

Kulingana na usomaji mwingi zaidi utakaofanya kuhusu Agano la Kale, natumaini haijalishi somo lako kuu ni lipi, utaendelea kusoma na kujifunza Agano la Kale. Natumaini hilo ni kweli. Baada ya yote, tunajua jinsi lilivyo la msingi.

Lakini mambo mengi utakayosoma, kulingana na usomi unaojitokeza, yatasema, kitabu cha Yoshua na kitabu cha Waamuzi havipatani. Havipatani. Havikubaliani, na vinawakilisha hali mbili tofauti kabisa na mila mbili tofauti kabisa.

Hilo si kweli ukisoma mambo haya kwa makini, hasa ukielewa kwamba mambo haya ya suluhu yalichukua muda, na hayakuwa yamefanikiwa kikamilifu kila wakati. Na kwa kweli, tunapoingia katika kitabu cha Waamuzi, tunaona baadhi ya sababu kwa nini hayakufanikiwa sana, kwa sababu yana mifumo mibaya tangu mwanzo wa kutotii. Kwa hivyo, kumbuka hilo tunapoendelea na masomo si leo tu bali pia wiki ijayo.

Leo ni siku gani? Je, hii ni Ijumaa? Wiki ijayo pia, sivyo? Sawa, labda hili ndilo suala linalofuata labda ndilo eneo letu kubwa la wasiwasi tunapomshughulikia Yoshua kwa sababu unapozungumza na watu, unajua, jambo la kwanza linalojitokeza ni, Mungu huyo wa Agano la Kale angewezaje kuamuru aina ya mambo aliyoamuru kuhusu kuingia na kuwaangamiza Wakanaani? Hilo ndilo suala hasa. Kwa hivyo hebu tuone kama tunaweza kulifafanua kidogo. Sidai kuwa na majibu yote hapa, kwa sababu sijaelewa Mungu kikamilifu.

Lakini nadhani kuna mambo tunayoweza kusema kuhusu kile ambacho kifungu kinasema. Kwa hivyo, hebu tuangalie kidogo na kifungu hicho. Jambo la kwanza tinalohitaji kusema ni kwamba utamaduni wa Wakanaani ulikuwa mbaya sana.

Unasoma kidogo kuhusu muktadha mpana wa kitamaduni na kile tunachojua kutoka kwa maandishi ya Ugarit, ambayo yanafanana sana na kipindi chote tunachozungumzia, na kulikuwa na ushirikina mbaya sana. Baali, Ashera, Mot, Anat, na kadhalika na kadhalika. Na kuna mambo mengi yanayoendelea kuhusu desturi za kitamaduni ambazo zilikuwa aina ya mambo ya ukahaba mtakatifu.

Tayari tumezungumzia mambo ya aina hiyo kidogo, lakini sasa unataka kuyaweka kwenye skrini yako ya rada tena—mambo mawili katika suala hilo. Sitasoma Mwanzo 15 sasa, lakini nirudi nyuma na kupitia Mwanzo 15 kwa sababu kile Mungu anasema anapofanya agano hilo na Abramam ndicho hiki.

Wazao wako watatumikishwa kwa vizazi vinne, miaka 400. Na kisha nitakurudisha juu. Na kisha anasema, kwa sababu ya dhambi ya Waamori bado haijatimia.

Kwa maneno mengine, Mungu alijua jinsi kundi hili la watu lilivyokuwa baya sana. Wao ni wanadamu. Wao ni kama sisi.

Tunapokuwa hatujazaliwa upya na hatujakombolewa, sisi ni fujo kweli, na tunaharibu mambo kwa ajili ya watu wengine pia. Lakini kwa rehema ya Mungu, amewapa karne nne kabla ya kuwaangamiza. Sarah.

Tofauti kati ya Wakanaani na Waamori. Hapa kuna jibu la haraka, ingawa ni kubwa kidogo kuliko hili. Waamori kwa kweli ni kundi ambalo linaonekana kuhamia katika eneo hili kutoka mahali pengine, kama kaskazini, kaskazini- mashariki .

Na kwa kweli, inategemea tunapozungumzia. Ukizungumzia Babeli, wanatoka kaskazini-magharibi. Lakini ni idadi ya watu wanaohamama zaidi.

Na hapa ni aina ya neno la kawaida la bustani linalorejelea watu walio upande wa magharibi wa Mto Yordani na upande wa mashariki wa Mto Yordani. Waisraeli wanapokutana na Ogu, mfalme wa Bashani, na Sihoni, mfalme wa Waamori, nao pia wako hapo. Kwa hivyo, inaonekana kuwa neno kubwa zaidi katika suala la jiografia na eneo la kijiografia.

Wakanaani wanapatikana upande wa magharibi wa Bonde la Yordani, kwa hivyo wamejikita zaidi huko. Lakini kuna mipaka mingi isiyoeleweka inayoendelea hapa.

Kwa hivyo, ni swali zuri. Kwa vyovyote vile, jambo lingine tunalotaka kulizingatia katika suala hili, kuhusu asili ya watu waliokuwepo, ni kwamba usisahau tukio lako la Mwanzo 19 na Sodoma na Gomora. Ni mchoro mdogo wa kuvutia sana.

Na kama nilivyosema tulipozungumzia tukio hilo, si dhambi moja tu iliyoashiria mahali hapo. Walipitia katika dhambi mbaya za kijamii, kingono, kiuchumi, chochote unachotaka kukiita. Utamaduni mzima ulikuwa umeharibika tu.

Kwa hivyo, kumbuka hilo. Mambo ya Walawi 18:25 inazungumzia ukweli kwamba nchi yenyewe ilikuwa imechafuliwa sana kiasi kwamba Mungu angewatapika watu. Nchi yenyewe ilikuwa imechafuliwa sana, Mungu angewatapika watu.

Au ingetapika, ningesema, nchi ingewatapika watu kwa sababu ya uovu wao. Kwa kuzingatia hilo, basi tunasoma, na nitatuunga mkono hadi Kumbukumbu la Torati ingawa kitaalamu, tuko zaidi ya hilo na tunampenda Yoshua. Acha nisome mistari hii ambayo nimeonyesha hapa.

Bwana Mungu wako atakapokuleta katika nchi hii, na kisha akaorodhesha mataifa, atakapowatia mikononi mwao, mikononi mwako, nawe umewashinda, basi ni lazima uwaangamize kabisa. Nitarudi kwenye neno hilo baada ya muda mfupi. Neno la Kiebrania ni haram.

Nitarudi kwenye hilo baada ya muda mfupi. Haya tunaendelea—mwisho wa mstari wa pili.

Usifanye mkataba nao. Shikilia hilo. Wala usiwaonee huruma.

Msiroe nao. Msiwape wana wao binti zenu, wala msiwachukulie binti zao kwa ajili ya wana wenu. Hapa, mstari wa nne unaanza kupata sababu.

Kwa maana watawageuza wana wenu waache kunifuata ili waitumikie miungu mingine, na hasira ya Bwana itawaka dhidi yenu na kuwaangamiza haraka. Hivi ndivyo mtakavyowatendea: Vunjeni madhabahu zao, vunjeni mawe yao matakatifu, kateni nguzo zao za Ashera, teketezeni sanamu zao kwa moto, kwa sababu sasa mnapaswa kuwa watu watakatifu kwa Bwana Mungu wenu.

Bwana Mungu wako amekuchagua wewe kutoka katika mataifa yote ya uso wa dunia kuwa watu wake, mali yake ya thamani. Kumbuka hilo linarudi nyuma hadi Kutoka 19 na ahadi ambayo Mungu angetoa. Sasa Mungu anaendelea kusema hakuwachagua watu hawa kwa sababu walikuwa wakubwa sana na walikuwa wazuri sana.

Ni wenye shingo ngumu, wenye mioyo migumu, lakini Mungu kwa rehema zake amewachagua. Lakini kwa sababu ya tabia zao mbaya, ambazo sote tunazo, kama wangezukungwa na watu ambao wangewapotosha, wangekutana na mambo hayo kwa urahisi, na Mungu alijua hilo. Hiyo ilikuwa moja ya sababu za kusema unahitaji kuondoa mambo ambayo yatapotosha mioyo yako.

Sasa tunasema, loo, si jambo baya sana? Lakini tunachopaswa kusema ni kwamba, si jambo baya sana kwamba tunaanguka kwa urahisi katika majaribu ya kuzama katika hali ya chini kabisa? Si jambo baya sana? Na Mungu alikuwa akiwalinda watu hao kwa kufanya hivi. Sasa, hilo halirahisishi. Hilo halirahisishi kufikiria kuhusu kinachoendelea hapa, lakini hata hivyo tambua kwamba jambo fulani kuhusu kuwa watu watakatifu wa Mungu ni zaidi ya uwezo wetu kuelewa jinsi Mungu anavyolichukulia hilo kwa uzito na jinsi tunavyohitaji kulichukulia kwa uzito.

Bila shaka, katika siku zetu na enzi zetu, katika muktadha wetu, kuna njia tofauti za kufanya hivi, lakini huo ndio ulikuwa mpango wake kwa wakati huo. Tuna mengi ya kusema kuhusu hilo baada ya muda mfupi, lakini tunadhani kuna masuala machache zaidi hapa. Ndiyo, tusije tukafikiri kwamba hii ni kisasi dhidi ya kila mtu mwingine, angalia kinachoendelea.

Hata wakati kuna manabii wa uongo katika Israeli, Kumbukumbu la Torati 13, unakumbuka kifungu hicho unapokisoma? Ikiwa kuna manabii wa uongo katika Israeli wanaowapotosha watu, wanatakiwa kufa. Na kisha, bila shaka, watu wote wenyewe wataenda uhamishoni na kuteseka na matokeo mabaya sana ya dhambi zao zilizorundikana kwa kizazi baada ya kizazi. Kwa hivyo, Israeli yenyewe haijaachwa na kile ambacho Mungu hufanya ili kuhifadhi usafi na utakatifu wa watu wake.

Sasa, tena, unaweza kutafsiri hilo kuwa la leo. Kuna njia tofauti za kulifikiria leo, lakini hatujatengwa na kile ambacho Mungu atafanya ili kuhakikisha kwamba sisi ni watu wake watakatifu. Na tunahitaji kuchukua jukumu hilo kwa uzito.

Tunapaswa kuishi kulingana na wito wetu kwa uangalifu. Waefeso inaweka hilo wazi kabisa. Sawa, hili ndilo linalofuata tunalotaka kulishughulikia, na hilo ndilo neno hapa .

Unapata nafasi ya kuweka nukta chini ya h hiyo ikiwa unazungumzia hili na mtu. Liko hapa . Najua linajitokeza katika mazungumzo ya kila siku, lakini ndilo hilo.

Unaposoma maandishi yako, na yanazungumzia kuhusu mji huu, Yeriko, kwa mfano, ilitengwa kwa ajili ya uharibifu au kutolewa kwa Bwana bila kubadilika kwa ajili ya uharibifu au msemu kama huo kulingana na tafsiri unayosoma, hapa kuna neno au umbo la kitenzi linalotokana nalo. Na kama nilivyoonyesha, haimaanishi tu kutolewa kwa ajili ya uharibifu kwa namna fulani kwa nia isiyo ya kawaida ambayo Mungu anayo, lakini unaposoma neno hilo na kulisoma katika muktadha wake, ni katika muktadha ambapo watu wamekuwa wakimwasi Mungu kimakusudi, wakienda kinyume na kile tunachopaswa kujua kutokana na ufunuo wa jumla kuhusu asili na tabia ya Mungu na kile kinachotokea kuwa sahihi au kibaya. Na bila shaka, kumbuka Warumi 2, dhamiri zetu zinatuambia mambo ya aina hiyo.

Kwa hivyo hapa au kitenzi yachirim huja katika miktadha hiyo, na katika miktadha hiyo basi hizi hutolewa kwa ajili ya uharibifu. Cha kufurahisha ni kwamba, na tutaona hili tunapoanza kuzungumza kuhusu ushindi wa Yeriko, ikiwa mtu anamtambua Mungu ni nani, anawatambua watu hawa ni akina nani kama watu wa Mungu, na anataka kimbilio, watu hao wana hilo. Mfano wetu wa gwaride la hilo huko Yeriko ni nani? Jina lake ni nani? Huyu ni Rahabu, sivyo? Ni Rahabu.

Anatambua kwamba kuna jambo la kushangaza linaloendelea hapa, jambo kubwa kuliko jambo analoweza kushughulikia na mfalme wa Yeriko anaweza kushughulikia. Na kwa hivyo anaomba kimbilio na analipata. Kwa hivyo, unajua, hakuna njia ya kutokea kwa watu wanaomtafuta Mungu na kwa namna fulani wanakatiliwa mbali hata hivyo.

Haifanyi kazi kwa njia hiyo. Sasa, najua hilo halitatui masuala yote ambayo unaweza kuwa nayo, lakini nadhani linatupa msingi fulani wa kujadili hili katika muktadha

wake mpana wa kitamaduni na labda katika muktadha wa kitheolojia pia. Nitaendelea na masuala ambayo labda ni rahisi zaidi.

Kwa wale wanaopenda michoro na njia za kutazama mambo kwa mpangilio, hivi ndivyo mnavyoweza kuangalia kitabu cha Yoshua. Na kwa wale ambao ni aina ya muziki, hii ni aina ya ABA. Unakumbuka ABA uliposoma aina za muziki? Naam, Katie, ulipata haya yote.

Huu ni mvuto wa biashara wa vitendo. Tuna fomu ya ABA. Ninatambua kwamba huo ni mfano mbaya sana, lakini kwa vyovyote vile, ndio huo.

Sehemu zinazofurahisha kusoma ni sehemu zinazohusiana na kitendo. Ni unapoanza kufikiria kuhusu biashara unayoifanya, Mungu wangu, hii si ndiyo nilitaka kuchagua kwa ajili ya ibada asubuhi ya leo. Kwa sababu nini kinaendelea katika biashara? Naam, ni kutoa urithi.

Na, bila shaka, ukisoma mistari 67 ya sura ya 15 kuhusu kile ambacho Yuda huenda isionekane kuwa cha kung'aa, na huenda usipate msukumo mkubwa wa kiroho kutoka nacho kwa siku hiyo, lakini hili ndilo jambo. Unaposoma mambo hayo kuhusu urithi, au kuyapitia kwa haraka, au chochote unachofanya nayo, pata jumbe mbili. Kama Mungu asemavyo, Yuda, Yuda itapata urithi huu mkubwa sana, sivyo? Sura nzima ilikabidhiwa Yuda.

Kwa mfano, fikia mwisho wa jambo hili lote katika Sura ya 19, na una makabila sita yote yakiwa yamepangwa katika sura moja. Jambo fulani kuhusu umuhimu wa Yuda. Na, bila shaka, huyo atakuwa Daudi na mwana wa Daudi.

Kwa hivyo, ukoo wa Yuda, hata katika utoaji huu wa urithi, ni muhimu sana. Muhimu zaidi kuliko yote, tunamwona Mungu hapa akitimiza ahadi yake. Ndiyo, wanaingia na kushinda, na huo ndio mwanzo wake, bila shaka.

Lakini sasa, ukweli kwamba anawagawia watu hawa urithi unamaanisha kuwa familia zitakuwa na ardhi hiyo, na itakuwa ni umiliki endelevu wa ardhi hiyo ambayo Mungu amewapa. Yeye ndiye mmiliki, bila shaka, lakini wao ndio wapangaji. Na kwa hivyo, ahadi kwa Ibrahimu ambayo tuliitaja muda mfupi uliopita, ahadi kwa Ibrahimu, sasa inatimia kwa njia halisi.

Wanapata urithi. Kwa hivyo tena, sura hizo zinaweza zisiwe za kuisimua sana kwako, lakini fikiria kanuni zinazozihusu. Leo tutazungumzia hasa kuhusu maandalizi ya kushinda na ushindi wenyewe, na kisha mwishowe, kidogo mwishoni kuhusu upya wa agano.

Lakini hiyo ndiyo mbinu yetu ya kimkakati kwa Yoshua. Kuna mambo machache tunayohitaji kusema kumhusu Yoshua mwenyewe. Jina lake linamaanisha nini? Yehoshua.

Yoshua anamaanisha nini? Ndiyo, na hata zaidi ya Mwokozi, Bwana, jina hilo la kimungu Yahweh limejengwa ndani yake mwanzoni mwake hapo, Yehoshua. Sawa, kwa hivyo ni Bwana anayeokoa, au Bwana ni wokovu. Liangalie pande zote mbili.

Na, bila shaka, hiyo ndiyo aina ya Kiebrania ya jina la nani? Yesu. Sawa. Namaanisha, unasoma katika Agano Jipya, Yesu kwa Kigiriki, lakini hiyo itakuwa ni tafsiri ya Yoshua.

Kwa hivyo, kuna baadhi ya maelezo mazuri yanayojitokeza katika hili pia kuhusu jinsi unavyotaka kusukuma hili. Hilo ni juu yako. Kuna mambo muhimu katika jinsi Joshua anavyofanya kazi hadi sasa.

Mungu alimtayarisha kwa sababu alihudumu kama mkuu wa jeshi katika vita hivyo dhidi ya Waamaleki. Na kumbuka tulipokusanya Kutoka 17 na Kumbukumbu la Torati 25, na sio kusoma Kutoka 17 tu, Waamaleki walikuwa wakifanya maisha kuwa magumu kwa Waisraeli, wakiwanyang'anya wanyonge na walio dhaifu mwishoni. Sijui, inaonekana kama Waisraeli walikuwa wakipoteza vita hivyo kwa wakati huo.

Yoshua amekuwa akiamuru hilo. Kwa hivyo, kwa maana fulani, hayo ni maandalizi yake ya kijeshi kwa ajili ya shughuli hii yote ya kuingia na kuiteka nchi. Katika Kutoka 32 hadi 34 Musa alipokuwa juu mlimani akipokea maelekezo ya maskani na kwa Haruni na kwa ajili ya shughuli hii yote nzuri ya kumkaribia Mungu, Yoshua yuko juu pia.

Kwa hivyo, anajua jinsi ilivyo kuwa na aina hiyo ya uzoefu, utengano huo, kwa sababu, bila shaka, Haruni na watu wengine wako chini wakifanya jambo la ndama wa dhahabu. Na kisha, hatimaye, Yoshua ni mmoja wa wapelelezi waliotumwa nchini, na hapa pia, anaenda kinyume na maoni ya watu wengi. Yeye na Kalebu ndio wanaosema, tunahitaji kufanya kile ambacho Mungu anatumuru kufanya.

Ilhali wapelelezi wengine kumi, wote viongozi, wanakumbuka hilo, wote ni viongozi, na bado wataenda kinyume na amri ya Mungu. Kwa hivyo, Yoshua tayari ana maandalizi muhimu sana katika kile kinachotarajiwa kutoka kwake na kile kitakachotarajiwa. Sasa nataka kuchukua muda kuangalia sura ya kwanza.

Natumaini baadhi yenu mna Biblia zenu kwa sababu kuna mambo ya kuvutia yanayoendelea hapa, na tunahitaji kutaja angalau machache kati yao. Kwanza kabisa, kama mlikulia katika shule ya Jumapili, ningekuwa tayari kuweka dau kwamba mlikariri Yoshua 1.8. Ningekuwa tayari kuweka dau. Acha niwasomee.

Ni baada ya Bwana kusema, Musa, mtumishi wangu, amekufa, unajua sasa utachukua nafasi yake kimsingi, na Mungu ameahidi, Nitakuwa pamoja nawe, sitakuacha. Mstari wa 8 unasema nini? Usiruhusu neno hili la Torati liondoke kinywani mwako. Tafakari mchana na usiku.

Unakumbuka hilo? Je, kuna yeyote anayepaswa kukumbuka hilo? Je, ni wakati ulipokuwa watoto? Je, kuna yeyote anayekariri chochote tena? Sawa. Tafakari juu yake mchana na usiku ili uweze kuwa mwangalifu kutii yaliyomo. Hili ndilo ninalotaka ulikumbuke.

Usiache neno la Torati litoke kinywani mwako. Tafakari mchana na usiku. Himizo hilo linaanza sehemu ya pili ya Biblia ya Kiebrania katika Pentateuki.

Ni Torati. Yoshua anaanza, vizuri, kile tunachokiita historia ya Kumbukumbu la Torati, lakini pia ni kubwa zaidi kuliko hiyo. Anaanza sehemu ya pili ya Biblia ya Kiebrania.

Je, unajua ni kitabu gani kinachoanza sehemu ya tatu ya Biblia ya Kiebrania? Zaburi. Na lengo kuu la Zaburi ya 1 ni lipi? Torati na kutafakari Torati. Je, unaona mpangilio wa kuvutia hapa? Tutazungumzia hilo tunapoanza kitabu cha Zaburi.

Kwa hivyo, kwa vyovyote vile, Yoshua anahimizwa kutafakari Torati. Na kisha tuna matukio ya kuvutia sana, na nitaangazia tu sehemu ndogo ya maelezo ambayo naona ni ya kejeli kidogo, na natumai umeona hili utakaposoma. Anatoa ushauri mdogo kwa makabila hayo mawili na nusu ambayo yatakuwa upande wa mashariki.

Makabila hayo mawili na nusu upande wa mashariki wa Mto Yordani ni akina nani? Moja linaanza na R, Reubeni, Gadi, na nusu ya kabila la Manase. Sawa. Na Yoshua anawapa ushauri mdogo, kisha wanasema, tayari kwa hili? Ninapenda mstari huu: chochote ulichotuamuru, tutafanya, na popote utakapotutuma, tutaenda, kama vile tulivyomtii Musa kikamilifu, ndivyo tutakavyokutii wewe.

Hukuwaona Waisraeli wakimtii Musa sana, sivyo? Hilo silo nililosoma kutoka Hesabu 13 hadi 20, vyovyote vile. Lakini ndio, na Yoshua, wakati huo, huenda alijaribiwa sana kugeuka mkia na kukimbia kwa sababu aliona muundo huo pia. Kwa vyovyote vile, tumevuka Yordani.

Mojawapo ya mambo ninayotaka uyaone katika matukio haya, nami nitayazungumzia haraka sana, ni jinsi Bwana kwa rehema zake anavyomtia moyo Yoshua na vile vile kuwaonyesha Waisraeli kwamba Yoshua anachukua nafasi ya Musa. Yoshua ana uthibitisho kamili wa Mungu wa kuchukua nafasi ya Musa, na tunajua hilo kadri matukio haya yanavyoendelea. Kivuko cha Yordani kinatokeaje? Tazama kinachoendelea hapa.

Pinduka hadi, nikiweza kuipata, nikivuka Yordani, sura ya 3, mstari wa 7. Bwana anamwambia Yoshua, leo nitaanza kukutukuza machoni pa Israeli wote. Utakapofika ukingoni mwa maji ya Yordani, nenda ukasimame mtoni, nao watafanya hivyo. Angalia mwisho wa sura.

Wanabeba Sanduku la Agano, na linapita kwenye nchi kavu. Na halijatajwa hata mara moja, na limetajwa mara nyingi. Jambo lile lile lilitokea Waisraeli walipovuka Bahari ya Shamu.

Wanapitia kwenye nchi kavu. Wanatakiwa kuona ulinganifu huu hapa na aina hii ya kitu. Pia watasherehekea Pasaka.

Ni msimu uleule. Una jemadari wa jeshi la Bwana akijitokeza, na anamwambia nini Yoshua? Unasimama kwenye ardhi takatifu. Hilo linasikika kuwa la kawaida pia, sivyo? Na kisha, bila shaka, kwa sababu hawakuwa wamejitahiri jangwani, wanapaswa kuchukua visu vya mawe na kujitahiri.

Mtazamo wa kuvutia. Sasa, haya ni mambo machache tu kuhusu kuvuka Yordani. Ukiangalia Mto Yordani leo, ni mdogo sana.

Ni ndogo sana. Kwa kweli, nina uhakika Mto Yordani ungeweza kutiririka kupitia chumba hiki unapokiangalia kaskazini mwa Bahari ya Chumvi. Lakini kwa kweli, zamani, katika hatua ya mafuriko, ungefikia upana wa maili moja hivi.

Na kwa hivyo, tunazungumzia kitu ambacho kingekuwa kigumu zaidi kukivuka. Wale wenu mnaojua Midwest na mnaojua Mto Mississippi katika sehemu fulani, huo ni mto mpana, na kuvuka huo kutakuwa kazi kubwa. Na vivyo hivyo, hili linafanyika wakati wa Pasaka.

Huo ni msimu wa mafuriko. Huo ni mwisho wa msimu wa mvua. Kutakuwa na maji mengi huko.

Kwa nini hakuna maji mengi sasa? Kuna sababu kadhaa, hasa kwa sababu taifa la Yordani na taifa la Israeli wamechukua maji ya kila aina kutoka kwenye vilima vya Mlima Hermoni na wanayatumia kwa vitu vya kilimo, viwanda, n.k. Lakini hakuna maji mengi kwa sababu hiyo. Kumbuka tu kwamba unapoona picha za Yordani ambazo marafiki au familia yako ya watalii wanarudi nazo, usisome hivyo miaka 3,500 iliyopita.

Isingekuwa ndogo sana. Sawa, kuna kitu kingine tunachohitaji kusema kuhusu hili? Wanaweka mawe ya ukumbusho, ambayo yanaonyesha tena jambo hili la kielimu. Watoto wako wanapokuuliza, mawe haya yanamaanisha nini? Unapaswa kuwaelimisha.

Kupitisha mila ni sehemu kubwa ya jambo hili lote. Samahani, sema tena? Loo, sehemu ya pili ya maandiko? Katika Biblia ya Kiebrania, ni Wanevi'im, ambao ni manabii, ambao watajumuisha, kama tunavyoelewa, vitabu vya kihistoria na manabii wanaoandika. Hapana, manabii. Biblia ya Kiebrania inapotumia neno manabii, Wanevi'im, kwa kweli huanza na Yoshua.

Na katika Nevi'im inajumuisha Yoshua, Waamuzi, 1 na 2 Samweli, Wafalme, na kisha pia Isaya, Yeremia, Ezeieli, na manabii wadogo 12. Ni jambo kubwa zaidi. Lakini Yoshua analianzisha, na lina msisitizo huo kwenye Torati.

Ndiyo, asante. Naam, tuko tayari kuendelea? Kwa namna fulani. Ramani ndogo.

Unajua, ramani hii inapatikana katika Atlasi ya NIV ya Biblia, na bila shaka inasaidia pia kutumia ramani zilizo nyuma ya Biblia yako kila wakati. Ramani ni nzuri, hasa sasa kwa kuwa tunajikuta katika nchi, na mambo yatakayotokea yatakuwa matukio ya kihistoria, na yanatokea kwenye ubao wa chesi. Na kwa hivyo inasaidia kujua ubao wa chesi.

Haya basi. Wamevuka Yordani, au watafanya hivyo, vema, wamevuka Yordani. Tutashinda Yeriko hivi karibuni.

Lakini nataka utambue jambo fulani kuhusu eneo la Yeriko. Iko hapa hapa, kama kitovu cha maisha, kama ungependa. Unajua, Israeli itaenea chini upande huu, itaenea upande ule.

Watu wengi wamesema wanaposhinda Yeriko, wanaingia katika hali ya chini kabisa ya nchi hii ya Kanaani. Sawa, itakuwa mahali pa hatari. Wanakumbuka kwamba Bonde la Yordani liko chini sana ya usawa wa bahari.

Upande wa kaskazini wa Bahari ya Chumvi uko futi 1300 chini ya usawa wa bahari. Kwa hivyo, wana harakati za kupanda juu, na tutazungumzia jinsi wanavyofanya hivyo katika kampeni kadhaa. Lakini jambo lao linalofuata ni kwenda juu na kujaribu Ai au Ai.

Nitatamka Ai, hiyo ndiyo matamshi ya Kiebrania. Na tutazungumzia kuhusu kampeni hiyo hivi punde, na kushindwa kwake kwa awali. Kisha, baada ya hatimaye kuchukua eneo hili hapa, karibu na Ai na Betheli, hiyo ina maana kwamba wanashikilia eneo lililoinuka.

Ni vigumu kuwashinda watu ukiwa chini yao, ambapo ndipo walipokuwa walipokuwa hapa chini. Lakini mara tu wanapofika hapa juu, wao ni uwepo. Wao ni uwepo, na ni uwepo wa kutishia kidogo.

Kumbuka, kama nilivyosema hapo awali, kwamba miji hii ni miji-jimbo. Na kwa hivyo, una mji mdogo-jimbo la Gibeoni, na una mmoja wa Gezeri, na una mmoja wa Shekemu, na kadhalika. Watu hapa wana wasiwasi sana.

Na miji hii minne, kama umesoma simulizi la leo, inafanya nini? Ndiyo, wanaungana pamoja kwa sababu Yoshua na Waisraeli wamewatisha mwanga wa jua. Kwa hivyo, wanaungana pamoja, na wanasema, tumetoka mbali. Unaona mkate wetu unaovunda, na unaona viatu vyetu vilivyoraruka, na tufanye mkataba.

Na, bila shaka, jambo la kuvutia sana, na liko wazi kabisa katika maandishi, ni kwamba Yoshua hakuuliza kwa Bwana. Kosa kubwa. Inafanya mkataba kwa sababu inaonekana juu juu kama ni jambo la busara kufanya.

Lakini angalia wanashika mkataba. Na katika enzi kuu ya Mungu, hiyo itakuwa njia ya kuingia kwao na kufanya uharibifu mkubwa kupitia kusini katika kampeni hii ya awali. Kwa hivyo, fanya makubaliano hapa na Waisraeli, fanya hoja ifanye kazi, na Waisraeli, na miji hii minne ambayo imefunikwa na rangi ya manjano hapo.

Mara tu mkataba huo unapoanza kutumika, kuna majimbo mengine ya miji ambayo yanaanza kuwa na wasiwasi. Unakumbuka Yoshua sura ya 10? Hapa una Yerusalemu, jeshi kubwa. Kwa kuwa Yoshua, Waisraeli, na Wagibeoni wanashikilia eneo hili hapa juu, Yerusalemu imekatiliwa mbali.

Tutafanya zaidi na hilo tutakapofanya jiografia baadaye, lakini wamekatiliwa njia zao za kufikia, zote zikienda mashariki na zikienda magharibi, kwa sababu hiyo huenda juu na kisha nje. Najua ramani hii haionekani kama ilivyo, lakini eneo hili moja kwa moja magharibi mwa Yerusalemu ni gumu sana kiasi kwamba hakuna barabara zinazotoka hivyo, si zamani. Na kwa hivyo, wanajua kwamba njia zao za kufikia njia kuu sasa ziko chini ya udhibiti wa mtu ambaye ni mgeni kwao.

Kwa hivyo, kwa vyovyote vile, Yerusalemu inaungana na miji hii mingine, Hebroni, Yarmouth, Lakishi, na Egloni, nao watashinda, au kujaribu, muungano dhidi ya Yoshua. Naam, Sara. Wayebusi ndilo neno linalotumika kuhusiana na hilo, na lilikuwa jiji la Yebusi. Tutakuwa na mengi zaidi ya kusema kuhusu hilo tutakapoanza kuzungumza kuhusu Daudi na ushindi wake halisi wa Yerusalemu.

Lakini ndio, wao ni Wayebusi. Kuna viumbe hawa wadogo wote, Wahiti, Wahivi, Wayebusi, Waperizi, n.k. Wote labda ni wa kikabila, ukitaka kufikiria hilo zaidi ya kitu kingine chochote, vitambulisho vidogo vya kikabila.

Sawa, hiyo ndiyo ramani yetu, na kimsingi, ni kile kinachoitwa Kampeni ya Kusini. Itatupeleka kupitia Sura ya 10 ya Yoshua, sivyo? Kata katikati, elekea kusini, na upate miji mikubwa hapa hapa katika eneo letu la Shefela. Kwa hivyo, hivi ndivyo inavyofanya kazi kwenye ramani.

Sasa tutasema tu hivi ndivyo nilivyosema tayari: wanaingia Yeriko. Tena, Yeriko ni mahali muhimu, katikati ya nchi, wanapata ardhi ya juu, wanagawanya na kushinda, kwa kweli, kwa sababu miji iliyo kaskazini mwa hapa sasa haiwezi, unajua, kuwasiliana na miji iliyo kusini. Fagia kusini na ushughulikie miji hiyo mikubwa, lakini je, uligundua ulipokuwa ukisoma kwamba hakuna miji hii iliyochochomwa isipokuwa Yeriko na Ai? Mwingine yote, ni, unajua, kuingia, kushughulika na idadi ya watu, na kisha nyenzo hiyo inakuwa yako hatimaye.

Sasa, kama nilivyosema hapo awali, jambo la kwanza wanalofanya ni kushughulika na viongozi na kushinda haraka. Makubaliano yanakuja baadaye. Ushindi wa kaskazini, nami nitauita ushindi kwa sababu ingawa tuna ule mkuu ulioelezwa dhidi ya mfalme wa Hazori, tena, unachukua muda mrefu, na huenda kulikuwa na masuala mengine yaliyohusika katika hili pia.

Hazori ni muhimu sana, Hazori, Hazori, sawa? Mji huu katika kipindi hiki ulikuwa mkubwa kabisa. Ni mji mkubwa zaidi katika eneo lote upande wa magharibi wa Bonde la Yordani, kijiji, Bonde la Yordani, kijiji; nilipata wapi hilo? Kwa vyovyote vile, Bonde la Yordani. Hili ndilo jambo.

Unaposoma maandishi ya El Amar, mtawala wa Hazori ndiye mtu pekee katika maandishi hayo anayeitwa mfalme. Wengine wote ni viongozi, watawala. Mtawala wa Hazori anaitwa mfalme, na katika kipindi hiki, eneo hilo maalum lilikuwa zaidi ya ekari 200, na unafikiri, sijui ekari ni nini.

Naam, eneo la Yerusalemu, hebu tufikirie tu kwa kiasi, au Yebusi wakati huo, eneo hilo lilikuwa na ukubwa wa ekari 10 au 11 hivi. Hazori ni kubwa zaidi. Ni mji mkubwa, kwa hivyo Hazori inapowashambulia watu hawa katika Yoshua inapowashambulia Hazori na watu wanaowazunguka, unajua, hii ni vita kubwa inayotokea.

Mfalme ni Yabini. Huenda ni jina la nasaba. Tutazungumzia hilo baadaye tutakapozungumzia Kitabu cha Waamuzi.

Jambo lile lile litaonekana tena. Sawa, kwa hivyo watashinda hilo, na ili kurudia tu nilichosema hapo awali, suluhu lenyewe linakuja baadaye. Huu sio uvamizi kwa sasa.

Hizi ndizo vita vya awali ambapo Mungu anahakikisha kwamba Waisraeli wanashinda. Hii ni hatua ya kwanza katika kurithi nchi. Kwa hivyo, maswali kuhusu hilo kabla hatujaendelea? Tuna mambo mengine ya kufanya kuhusu kuangalia vita na masomo makubwa.

Sawa. Loo, picha chache. Nilisahau kwamba ningeonyesha hizi pia.

Mto Jordan unazunguka-zunguka sana. Sawa, huu ni mto mdogo kama tunavyouona sasa. Kwa kweli una matatizo ya kielekezi leo.

Hapa kuna eneo pana la mafuriko ambalo linalimwa vizuri sana. Angalia jinsi lilivyo tasa unapopanda pande zote mbili. Hapa, kwa kweli tunaangalia eneo la Yeriko, Mlima wa Agano la Kale.

Iko hapa chini kabisa. Sio kubwa sana. Mji wa Yeriko wa kisasa.

Nje ya hapo, unaweza kuiona kwa namna fulani kwenye ukungu pale pale. Bahari ya Chumvi, mwisho wa kaskazini, na kisha, bila shaka, hizi ni milima ya Trans-Jordan hapa juu. Kwa hivyo, hapa ndipo mahali ambapo wangukuwa wakizunguka mara moja kwa siku sita na kisha mara saba siku ya saba.

Sasa, jambo la kuvutia tu kuliangalia, kuna mjadala na mjadala mkubwa, mkubwa, mkubwa miongoni mwa wanaakiolojia kuhusu ushindi wa Yeriko. Je, tuna ushahidi wa hilo? Je, Yeriko ilikuwa imetulia wakati huo? Tutajuaje haya yote? Na, bila shaka, kulingana na unayesoma, unatoka upande mmoja au mwingine. Lakini mambo machache tu ya kukumbuka.

Kinyume na mwanamke mmoja ambaye jina lake ni Kathleen Kenyon, ambaye alikuwa mwanaakiolojia muhimu sana, bila shaka kuhusu hilo, alisema hakuna ushahidi wa makazi ya Kipindi cha Shaba cha marehemu huko Yeriko kwa sababu alikuwa akitafuta aina fulani ya vyombo vya udongo vya kifahari, na havikuwepo. Kazi iliyofuata imeonyesha kwamba kweli kuna ushahidi wa Shaba ya marehemu, na hiyo ndiyo kipindi ambacho kutoka kulifanyika, kutoka, na ushindi. Kwa kweli kuna ushahidi hapo.

Tena, ni jambo kubwa zaidi. Ikiwa hili linakuvutia, unajua, ikiwa wewe ni mtaalamu wa biashara ya uchumi, mtaalamu wa mahusiano ya kimataifa, chukua kozi ya Dkt. Wilson katika akiolojia. Mambo ya kufurahisha.

Kwa vyovyote vile, kuna ushahidi wa utulivu wakati huo. Na jambo lingine ambalo wamegundua linavutia sana upande wa kusini wa mkia. Hapa una ukuta wa mawe, sawa? Ni ukuta wa mawe.

Baadhi ya watu wanaihusisha na kipindi cha karibu cha ushindi wa Bronze wa marehemu, labda. Tena, kuna mjadala mkubwa kuhusu hili na unasema, kwa nini unatuambia haya yote? Ninaenda mahali fulani, usijali. Kuta za matofali zilizoanguka.

Kwa hivyo, hivi ndivyo inavyofanya kazi. Una ukuta wa mawe, na juu ya hayo, una ukuta wa matofali. Unaelewa? Ukuta wa msingi wa mawe.

Hakuna mawe mengi karibu na Yeriko. Iko katika Bonde la Yordani. Unaagiza mawe yako makubwa ya ujenzi, lakini unatumia nini? Una matope mengi hapo, una vitu vingi unavyoweza kutengeneza matofali.

Unatengeneza matofali na kujenga miundo mingi ambayo ni sehemu muhimu ya mahali unapoishi. Na kwa hivyo, juu ya ukuta huu wa msingi kuna kile kinachoitwa, huu ni ukuta wa pango, samahani. Kwa hivyo, una kuta hizi za matofali ya matope.

Walizikuta zimeanguka upande wa nje katika sehemu hii maalum, upande wa kusini wa gati. Kwa hivyo, hii hapa pendekezo. Tena, kutakuwa na mjadala mwingi, na labda Dkt. Hildebrandt anaweza kunishawishi na tunaweza kubishana kuhusu hili, lakini pendekezo ni kwamba kuta hizi zilipoanguka, huenda kulikuwa na shughuli fulani za mitetemeko ya ardhi.

Hili ni eneo ambalo lina nguvu nyingi za mitetemeko ya ardhi; matetemeko ya ardhi ni njia nyingine ya kusema hivyo, unajua. Kuta zilianguka. Inasema nini? Watu waliingia moja kwa moja ndani.

Labda, laiti ningetamani sana kiashiria changu kingefanya kazi hapa. Labda kitu hiki kilipoanguka, karibu kilitoa njia panda kidogo. Wanapanda juu, unajua.

Huna haja ya kupanda kuta tena. Sasa unachotakiwa kufanya ni kuachana na mambo haya na mambo yetu ya matofali ya matope yaliyoanguka yatakuwa mahali ambapo wavamizi wangeweza kusonga mbele moja kwa moja. Tena, kuchumbiana ni tatizo, najua hilo, lakini hili ni jambo dogo la kuvutia kuangalia.

Hili ndilo jambo lingine. Kuta za mawe haziharibiki haraka sana. Matofali ya matope hugaribiki.

Na unaniangalia, na unasema, ndio, lakini mvua hainyeshi sana katika Bonde la Yordani. Na uko sahihi. Hainyeshi sana, lakini mvua kidogo.

Nami nitakupa mfano mdogo tu. Tulienda na kutembelea Jericho kwa mara ya kwanza miaka ya 1970, katikati ya miaka ya 1970. Picha tulizo nazo kutoka kipindi hicho hazijaharibika sana, si picha, bali ni vitu tulivyokuwa tukipiga picha, hazionyeshi mmomonyoko mwingi kama zile tulizopiga mwaka jana.

Kwa hivyo hata katika kipindi cha miaka 25, miaka 30 sasa, mvua inaponyesha, vitu vingi, ukizungumzia vitu vya matope, vitaharibika. Na kwa hivyo, ikiwa watu wanatafuta mabaki mengi ya kuta za matofali ya matope, ikiwa hayajafunikwa na aina fulani ya upakiaji unaofuata na kadhalika, wanaweza wasivipate. Huenda wasivipate.

Sawa, labda umesikia mengi zaidi kuhusu Jericho kuliko unavyotaka. Kwa kweli ninajaribu kukuvutia kidogo na kuongeza shauku yako ya kuchukua kozi nyingine. Sarah, je, hilo ni swali? Hapana.

Ndiyo? Hapana. Hapana. Sawa.

Pia tunasoma kuhusu Rahabu. Usikubaliane na maelezo ya chini ya ukurasa katika NIV yako yanayosema, huenda akawa mwenye nyumba ya wageni. Upuuzi.

Yeye ni Isha Zona. Inamaanisha mwanamke wa ukahaba au mwanamke wa ukahaba. Hiyo ndiyo maana yake.

Anaishi ukutani. Hapa si Yeriko kwa sababu hatuna kuta hizi zilizosimama. Lakini huko Beersheba, una aina ile ile ya akiolojia, si, muundo wa usanifu, mpango wa jiji, n.k., n.k.

Hapa nje, una ukuta wa nje na ukuta wa ndani. Na katikati kuna nafasi. Na mara nyingi ilitumika kama nafasi ya kuishi.

Kwa kweli, hii labda ni istilahi ambayo unaweza kuielewa vizuri zaidi, ingawa haisikiki vizuri sana. Watu walioishi katika maeneo hayo ya kuta kwa kawaida walikuwa aina ya watu waliotengwa—mahali pazuri pa kuishi kahaba.

Ngao za kibinadamu. Je, unatambua neno hilo kutokana na mijadala ya kisasa? Ngao za kibinadamu wakati mwingine hutumika kuwalinda wapiganaji wanaotaka kuingia na kujificha nyuma yao. Tunaona hilo katika masuala ya vita vya kisasa katika sehemu fulani, na hilo ni baya.

Lakini jambo kama hilo huenda lilikuwa likiendelea hapa. Baadhi ya watu ambao labda walichukuliwa kuwa wa muhimu zaidi, hawakuwa na pesa za kuishi ndani ya jiji, salama zaidi, n.k., n.k., walikuwa wakiishi nje ya kuta. Hapa ndipo Rahabu alipoanzisha biashara yake mwenyewe.

Na bila shaka, kama unavyojua, anawahifadhi wapelelezi, anasema uongo ili kuokoa maisha yao, na kisha yeye mwenyewe anaokolewa kwa sababu anatundika kamba nyekundu kutoka dirishani mwake. Waisraeli wanapopita, si yeye tu bali pia familia yake wanaokolewa. Kwa hivyo, masomo ya kuvutia sana katika jambo hilo lote kwa njia kadhaa.

Naam, pia tutazungumzia kidogo kuhusu kwenda Betheli na Ai. Nadhani umewahi kuona picha hii hapo awali tulipokuwa tukizungumzia jiografia na mandhari ya Israeli. Lakini hapa ndipo ungefika ikiwa unaelekea kwenye eneo la Ai.

Huko nje kuna Transjordan. Hapa kuna eneo lililo juu kidogo ya Bonde la Yordani. Kwa hivyo kupanda korongo hizi na kando ya miamba hii si rahisi sana.

Kupanda juu ndicho Waisraeli walichohitaji kufanya. Na mwishowe, hapa kuna Ai, au Ai, ambayo inamaanisha uharibifu. Na ushahidi wa akiolojia unatuambia kwamba kufikia wakati Waisraeli walipopitia, iwe una tarehe ya mapema ya kutoka au tarehe ya mwisho ya kutoka, unakumbuka mjadala huo wote? Haijalishi unaenda upande gani, mahali hapa tayari ni magofu.

Ilikuwa mahali pakubwa mwanzoni mwa Kipindi cha Shaba. Hiyo ni milenia ya tatu KK. Lakini tunapofika Waisraeli wanapoingia katika nchi hiyo, imekuwa magofu.

Je, haivutii kwamba maandishi ya kibiblia yanaiita magofu? Sasa, sehemu ya suala hilo inatokana na mtazamo wa akiolojia. Hata hivyo, walilichomaje magofu haya? Kwa sababu huu ni mmoja wa miji iliyotakiwa kuchomwa moto. Hilo ni suala. Sina jibu lake.

Bado ni moja ya mambo ambayo ni magumu kidogo. Naam, tunahitaji kuzungumzia kampeni kubwa na muda uliobaki. Nimemtaja Rahabu.

Tumezungumzia kuhusu matokeo ya Haram. Je, unakumbuka kanuni nzima ya matunda ya kwanza ulipokuwa ukisoma baadhi ya mambo ya kitamaduni ya Torati? Waisraeli walipaswa kumletea Mungu matunda ya kwanza. Watu kadhaa wanapendekeza kwamba kadri ushindi wenyewe ulivyoendelea, kumpa Mungu Yeriko na kila kitu kilichokuwa Yeriko bila kubadilika kulimaanisha kumpa Mungu matunda ya kwanza.

Ni matunda ya kwanza ya ardhi. Kwa hivyo sio tu mazao madogo ya ardhi ya kila mtu yaliyotakiwa kutoa matunda ya kwanza, hii ni Israeli kupata ruzuku ya ardhi yao kutoka kwa Mungu na Yeriko ilikuwa matunda ya kwanza na wanaitoa kwa Mungu. Jambo lingine tunalohitaji kuzungumzia kuhusu ushindi wa Ai labda ni jambo linalofaa zaidi.

Na kama umewahi kumsoma Dkt. Wilson, unajua kwamba anaielewa hii pia. Na pengine umeipata kutokana na kukua kanisani ikiwa umewahi kuwa katika sehemu za kanisa ambapo tunahubiri mambo haya sana. Tunaishi katika utamaduni wa ubinafsi, si wakati huo.

Ni wazi sana tunapoangalia simulizi kuhusu Akani kwamba dhambi ya mtu mmoja ina athari kubwa na mbaya kwa jamii nzima. Hiyo ndiyo simulizi ya Akani. Sio kati yake na Mungu kwamba anaweka mambo haya na kusema uongo kuyahusu.

Ina athari mbaya sana kuhusu vifo vya Waisraeli na kile alichofanya. Na ningekubali kwamba vivyo hivyo bado ni kweli. Ndiyo maana Paulo anasema katika 1 Wakorintho

5, ondoeni chachu iliyoko katikati yenu, mkizungumza na kanisa linalovumilia uhusiano huo wa ngono ya maharimu hapo, kwa sababu utaenea katika jamii nzima.

Kwa hivyo, hali ya Akani ina masomo mazuri kwetu. Kati ya utekaji wa Betheli Ai na simulizi nililotaja muda mfupi uliopita kuhusu Gibeoni, tuna mapumziko kidogo mwishoni mwa sura ya 8. Na watu wanaenda Shekemu. Hapo una Mlima Ebali na Mlima Gerizimu, na makabila, kulingana na kile Musa alichowaambia wafanye, yatasimama na kutamka laana na baraka na kufanya sherehe ya uthibitisho wa agano wakati huo.

Naam, tayari nimezungumzia kuhusu udanganyifu wa Wagibeoni, unajua, mkate unaozoa unaovunda na kadhalika na kadhalika. Wanafanya mkataba huu. Wanauthibitisha kwa kiapo.

Na ingawa hata ilifanywa chini ya uamuzi wa kijinga kutoka kwa Waisraeli, wanaweka mkataba wao, kama kiapo, unajua. Kwa hivyo, Muungano wa Yerusalemu unawakabili. Tulipoangalia ramani, nilizungumzia kuhusu matokeo yake.

Kwa sababu ya kuishambulia Yerusalemu, Hebroni, Lakishi, Egloni, na Yarmouth, miji hiyo mitano, watapata sehemu ya kusini. Na hiyo ndiyo kampeni ya kusini. Tayari nimetaja kampeni ya kaskazini na Hazori.

Sasa, katika dakika tano, tunapaswa kufanya mambo machache zaidi. Tunahitaji kutambua ukweli kwamba maandishi yenyewe ya Yoshua yanasema, hei, kuna mambo ambayo hawakuyachukua. Na kimsingi yanahusiana na uwanda wa pwani, yaani, maeneo hayo yenye watu wengi na kisha Bonde la Yezreeli.

Hapa ndipo tunapofikia sehemu ya biashara ya Joshua. Ninachotaka ufanye ni kupata ramani hii mahali fulani. Labda iko nyuma ya Biblia yako ikiwa una Biblia ya kujifunzia kwa sababu ninataka ujue maeneo makuu ya makabila.

Sitajali sana kuhusu nani ana nini hapa juu, unajua, ambapo Zabuloni na Isakari wako hasa. Lakini unahitaji kumjua Yuda hapa chini. Waandike tu kwa sasa na unaweza kuwapata baadaye.

Unahitaji kumjua Benyamini kwa sababu tutakuwa na mengi ya kusema kuhusu Benyamini. Unahitaji kumjua Efraimu. Unawakumbuka wana wawili wa Yusufu? Kati yao wawili, wanapata shamba lote.

Manase iko pande zote mbili za Mto Yordani. Unahitaji kuwajua Reubeni na Gadi. Na itakuwa muhimu kumjua Dani kwa sababu Dani, vema, atafanya mambo ya kuvutia.

Kwa hivyo hizo saba unahitaji kuzijua. Tena, sijali sana kuhusu Asheri, Naftali, Zabuloni, Isakari, na Simeoni. Pia kuna miji ya makimbilio ambayo imeanzishwa.

Mji wa makimbilio ulikuwa wa nini? Ndiyo, mauaji ya bila kukusudia. Ikiwa wangepanya jambo la aina hiyo, mtu huyo angeweza kukimbilia mahali alipo. Hebroni ni mojawapo.

Shekemu ni mwingine. Kadeshi ni wa tatu. Unaona jinsi walivyo na nafasi sawasawa? Acha niwaendeshe tena.

Hebroni, Shekemu, Kadeshi. Kuna miji mitatu upande wa magharibi wa Yordani, ikiwa na nafasi sawa ili mtu anayekimbia aweze kufika huko kabla ya anayewafuatia kuwapata.

Golani iko upande wa mashariki. Ramoth-Gileadi. Ndiyo, ziko karibu sana, lakini kuna bonde kati yake ambalo ni refu sana kiasi kwamba ni mgawanyiko halisi wa kisiasa.

Na kisha hapa chini, mahali panapoitwa Bezeri. Ni nini kilichowapata Walawi? Je, kuna yeyote anayekumbuka kilichowapata Walawi? Wanapata miji 46. miji 46.

Walikuwa wamepangwa katika miji tofauti hasa. Kwa nini? Walawi hawakupata urithi wao wa kikabila. Badala yake, waliwekwa katika maeneo yote kwa sababu ni nini mojawapo ya majukumu makuu ya Walawi? Kufundisha Torati.

Kwa hivyo hapa wamepangwa katika kundi hili lote la watu wa Mungu, na wanatakiwa kuwa wakifundisha Torati. Naam, jambo moja tu zaidi, kisha tutasimama. Joshua anatoa... Ndiyo, samahani, Rebecca.

Kwenye Blackboard. Sitaki kuifanya kwa sababu imetoka kwenye atlas na kwa hivyo siwezi kuichapisha kwa njia hiyo. Ninajua Blackboard ni kitu cha ndani, lakini bado sitaki kufanya hivyo ili tusije tukapata matatizo yoyote.

Unaweza kupata vitu hivi katika aina yoyote ya atlas na ningesema tengeneza yako mwenyewe. Ni zana nzuri ya kielimu. Laiti ningeweza, lakini sitaki kuunda masuala yoyote ya hakimiliki.

Yoshua anatoa hotuba yenye shauku kwamba watu wangebaki waaminifu kwa Bwana. Itatokea katika sura ya 23 na 24 na acha nimalizie kusoma kifungu kingine ambacho nadhani ulikikariri katika shule ya Jumapili. Mstari wa 14.

Mcheni Bwana. Mtumikieni kwa uaminifu. Tupeni miungu yenu.

Kama kumtumikia Bwana kunaonekana kuwa ni vibaya kwenu, chagueni leo mtakayemtumikia, kwamba ni miungu ile ambayo baba zenu waliitumikia ng'ambo ya Mto, au kwamba ni miungu ya Waamori ambao mnakaa katika nchi yao. Lakini

mimi na nyumba yangu tutamtumikia Bwana. Unakumbuka hilo? Mimi na nyumba yangu tutamtumikia Bwana.

Sawa. Ni wakati wa kuacha. Shabbat Shalom.

Tutaonana Jumatatu. Natumai mitihani yako itarudi kwenye visanduku vyako baadaye leo. Tena, ikiwa una maswali, njoo uulize.